

Strategi för omställningen av hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen 2023–2027

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	3
Omställningen till en god och nära vård	4
Framtidsvision för hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen 2028	7
Omställningens delområden.....	8
Nära vård	8
Prioritering.....	9
Digitalisering	9
Kvalitetsdriven verksamhetsutveckling och kompetensförsörjning.....	10
Barnuppdraget	11

Bakgrund

Sveriges hälso- och sjukvårdssystem tillhör de bättre i världen sett till både kvalitet och kostnader. Forskning och utveckling samt omsättning av dess resultat lägger grunden för att säkra att Sverige fortsatt ligger i framkant.

Hälso- och sjukvården står dock inför en rad långsiktiga och strukturella utmaningar. Befolkningen lever allt längre och under den kommande 10-årsperioden prognostiseras gruppen 80 år och äldre att öka med cirka 50 procent. Den demografiska förändringen leder till stora utmaningar när det gäller att finansiera, och inte minst bemanna, hälso- och sjukvårdens verksamheter. Hälso- och sjukvården, inklusive tandvården, måste därför ställa om för att bättre kunna möta denna utmaning.

Den 16 maj 2017 fastställde regionfullmäktige, i politisk enighet, en strategi för hälso- och sjukvårdens omställning i Västra Götalandsregionen. Omställningen delades in i fyra övergripande områden: (1) utveckla den nära vården, (2) koncentrera vård för bättre kvalitet och tillgänglighet, (3) utveckla digitala vårdformer och tjänster, samt (4) fokusera på kvalitetsdriven verksamhetsutveckling. Strategin kompletterades senare med ett område som handlar om att barnsäkra omställningen av hälso- och sjukvården (5).

Strategin har varit en viktig del i en nödvändig omställning av hälso- och sjukvården, men det återstår fortfarande mycket arbete innan intentionerna med den ursprungliga strategin är förverkligade. Insatser inom ramen för omställningsområde koncentration har genomförts kontinuerligt och systematiskt sedan strategin fastställdes. Därför utgår omställningsområde koncentration från den nya strategin och ersätts med ett omställningsområde kring hälso-och sjukvårdens prioriteringar. Arbetet med koncentration fortgår i ordinarie strukturer.

Denna förnyade strategi ska ses som en fortsättning av den ursprungliga strategin och innebär en ambitionshöjning i genomförandet av omställningen. Strategin, som är av övergripande karaktär, ska kompletteras med regionövergripande planer för genomförandet.

Omställningen av hälso- och sjukvården ska gå hand i hand med genomförandet av Västra Götalandsregionens hållbarhetsmål – för varje människa och för vår planet, och som en av Sveriges största arbetsgivare har vi ett ansvar och möjlighet att bidra till en hållbar omställning. Det gör vi bland annat genom att arbeta för en god och jämlik hälsa samt genom att minska vår klimatpåverkan. Strategin tar sin utgångspunkt i Vision Västra Götaland – Det goda livet och samspelar med två andra regionala måldokument som är antagna av regionfullmäktige: Regional

utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030 och Kulturstrategi Västra Götaland.

Den förnyade strategin för omställningen av hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen gäller för samtliga nämnder och styrelser samt för all regionfinansierad hälso- och sjukvård.

Omställningen till en god och nära vård

Västra Götalandsregionen ska erbjuda en jämlik, sammanhållen och tillgänglig hälso- och sjukvård som ges med högsta kvalitet och patientsäkerhet och utgår från den enskildes behov.

Hälso- och sjukvårdens och samhällets kvarstående utmaningar med ett ökande behov av hälso- och sjukvård i befolkningen och begränsade resurser ställer även fortsatt krav på ändrade arbetsätt, där tekniken nu ger oss nya möjligheter. Ett mer hälsofrämjande, förebyggande och proaktivt förhållningssätt ger stora vinster för individen och är en nödvändig utveckling för ett ändamålsenligt och effektivt resursutnyttjande. Det hälsofrämjande arbetet genomförs i bred samverkan med exempelvis kommuner och det civila samhället.

Den vård som är vanligt förekommande i befolkningen eller ofta återkommande för individen ska finnas nära och ges jämlikt, samordnat och personcentrerat. Primärvården ska utgöra basen i den nära vården och ge en effektiv, bred och lättillgänglig hälso- och sjukvård som samspelar med annan hälso- och sjukvård, elevhälsa, socialtjänst och tandvård. Mobil vård ska erbjudas på alla vårdnivåer till de som har störst behov och som har svårt att ta sig till vårdinrättningar. I ”Färdplan - Läns-gemensam strategi för god och nära vård” har Västra Götalandsregionen och länets 49 kommuner gemensamt definierat målet med god och nära vård i Västra Götaland. Målbilden är en god och nära vård som:

- utgår från individuella förutsättningar och behov
- bygger på relationer, är hälsofrämjande, förebyggande och proaktiv
- bidrar till jämlik hälsa, trygghet och självständighet och grundas i gemensamt ansvarstagande och tillit.

För att lyckas med omställningen behöver Västra Götalandsregionen vara en attraktiv arbetsgivare som attraherar, utvecklar och behåller medarbetare med rätt kompetens.

Ökad tillit till patientens egen förmåga som resurs för sin egen hälsa

Patientens möjlighet att vara delaktig utifrån sina förutsättningar och behov är central och bidrar till effektivare användning av hälso- och sjukvårdens resurser. I personcentrerat arbetssätt ska patienten vara medskapare i sin egen vård och i utveckling och förbättring av hälso- och sjukvården. Detta är ett förhållningssätt som behöver genomsyra hela hälso- och sjukvårdssystemet.

Aktörerna inom systemet behöver fungera tillsammans för att kunna erbjuda invånarna en personcentrerad vård. Detta kräver ett nytt sätt att se på olika yrken och kompetenser, där nya arbetssätt, rätt använd kompetens och samarbete inom och mellan huvudmän behöver intensifieras. För att både lyckas med utbildningsuppdraget och utveckla medarbetares kompetens behöver huvudmännen inom hälso- och sjukvården gemensamt skapa goda förutsättningar för och samverka kring lärande, kompetensutveckling och utbildning.

Digitaliseringen ger invånare större inflytande över sin egen hälsa och vård och skapar förutsättningar för nya arbetssätt

Digitalisering är sannolikt den viktigaste möjliggöraren för hälso- och sjukvårdens omställning till en god och nära vård. En fortsatt utveckling av nya arbetssätt med stöd av digital teknik har stora möjligheter att göra vården både bättre för patienterna och effektivare för samhället i stort. Med hjälp av digitaliseringen kan hälso- och sjukvården både arbeta mer preventivt och möta ett ökat vårdbehov utan att kostnaderna ökar i motsvarande grad. Hälso- och sjukvårdens digitalisering är också en av vägarna för att klara utmaningarna med kraftigt ökande, demografiskt betingade behov som inte kan mötas med tillgänglig arbetskraft.

Samtidigt är det viktigt att skapa förutsättningar för att nya arbetssätt och nya erbjudanden ska integreras i det offentligt finansierade hälso- och sjukvårdssystemet på ett sätt som är långsiktigt hållbart. I utvecklingen av digitaliseringen behöver administrativ förenkling vara en ledstjärna. För att kunna nyttja digitaliseringens möjligheter på bästa sätt behöver den digitala kompetensen stärkas hos medarbetare och beaktas vid rekrytering såväl som vid samverkan med lärosäten och utbildningsanordnare.

Den nya digitala vården utvecklas utifrån principen ”Digitalt när det går - fysiskt när det behövs”, där digitala möten gäller i första hand, men där fysiska möten alltid är möjliga när det behövs. De invånare som vill och

kan ska kunna använda digitala tjänster för att hantera sin hälsa. Patientens behov och förmåga styr, och utveckling sker utan att exkludera. Genom att fler patienter har tillgång till ett ökat stöd för egenvård frigörs resurser i vården för de med mer komplexa behov. Det ger ytterligare effekt när vårdprocesser kan automatiseras helt eller delvis, och där patienten kan få rekommendationer direkt.

Framtidens vårdinformationsmiljö lägger grunden för att kunna accelerera digitaliseringen och införa innovativa lösningar i vården. En god digital arbetsmiljö kopplar ihop människor, information och kunskap. Den ger stöd till mobila och flexibla arbetssätt, med moderna och lättbegripliga IT-verktyg anpassade utifrån medarbetares förutsättningar och uppgift. Den bidrar också till förbättrad arbetssituation för vårdens medarbetare genom bättre verksamhetsstöd, som enkel tillgång till evidensbaserade beslutsstöd, förbättrade uppföljningsmöjligheter samt genom att vårdens olika delar kan utbyta information.

Bästa möjliga kunskap ska finnas tillgänglig och användas i patientmötet, eller av patienten själv i sin egen vård

Vårdens processer ska fortsatt stärkas och utvecklas med stöd av det nationella systemet för kunskapsstyrning. Förutom att stärka lokalt förbättringsarbete, inkluderar detta också tekniker, metoder och kompetensutveckling för de innovativa och kraftfullt transformativa utvecklingssteg och nya arbetssätt som kommer att krävas för värdeskapande vårdprocesser i framtiden. Patienters och närståendes erfarenheter av vården behöver omhändertas i utvecklingsarbetet. Genom att vårdens medarbetare arbetar aktivt med att ta fram eller förbättra lokala och regionala vårdprocesser genomsyras arbetet av tillitstyrning.

Kompetensutveckling är en viktig förutsättning för att nå förväntad effekt av planerade förändringar och förbättringar. För att lyckas ställa om hälso- och sjukvården behöver verksamhetsutveckling, innovation och kompetensutveckling integreras.

Den kraftfulla utvecklingen av hälso- och sjukvården ställer krav på prioriteringar

Alltmer kan göras för allt fler och det utvecklas effektiva men dyra metoder och läkemedel. Samtidigt finns en ökad efterfrågan på fler och snabbare sjukvårdstjänster bland invånarna. Det systematiska prioriteringsarbetet behöver därför vidareutvecklas. Kunskapsstyrningen

och prioriteringsarbetet behöver integreras för att bidra till en bättre och mer effektiv vård, där nya metoder och arbetssätt prioriteras utifrån tillgängliga ekonomiska och personella resurser. Inriktningen är att prioriteringar ska vara regiongemensamma så att Västra Götalandsregionen erbjuder en jämlik vård och med utgångspunkt i den etiska plattformen som antogs av Sveriges riksdag 1997. Syftet med prioriteringar är att tillgängliga resurser blir till största möjliga nytta för de patienter som behöver det mest. Prioriteringar ska även skapa förutsättningar för en fortsatt framgångsrik forskning, utveckling samt införande av innovation i vården. Detta är avgörande för att hälso- och sjukvården ska fylla invånarnas förväntade behov av god och jämlik vård även i framtiden, i den accelererade omställningstakt av vården som krävs.

Specifikt när det gäller barn och unga

Barn och unga har specifika behov och förutsättningar. De har en varierande autonomi och är därmed beroende av nära viktiga vuxna. Detta behöver särskilt beaktas i utvecklingen av hälso- och sjukvården. Barndomen är en unik period i livet där tidiga omständigheter kan ge livslånga konsekvenser. Att barn och unga ges förutsättningar för en hälsosam utveckling och att deras problem hanteras rätt i ett tidigt skede bidrar till en god hälsa och välbefinnande under hela livet. Tidiga samordnade insatser vid uppkomna problem ger stora hälso- och samhällsekonomiska vinster. Målsättningen är att erbjuda barn, unga och deras närstående den bästa möjliga hälso- och sjukvården.

Framtidsvision för hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen 2028

2028 upplever invånare och patienter att Västra Götalandsregionen har ett hälso- och sjukvårdssystem med bra tillgänglighet, en hög grad av delaktighet och trygghet där kontinuitet är en central pusselbit. Eftersom adekvat patientdata finns tillgänglig för samtliga aktörer upplever patienter att aktörerna i systemet arbetar sammanhållet och anpassat för den enskilda patienten i genomförandet av hela vårdförloppet.

Inom det viktiga förebyggande arbetet har Västra Götalandsregionen utvecklat ett antal verktyg och evidensbaserade digitala metoder och stöd för prioriterade stora sjukdomsgrupper eller hälsotillstånd som många söker för. Detta kommer att ligga till grund för det fortsatta arbetet med fler patientgrupper.

De allra flesta upplever nu att den första kontakten, oftast digital, med vården sker smidigt och att den eventuella fortsatta vården eller behandlingen påbörjas inom rimlig tid med rätt kompetens för det aktuella behovet. Vårdcentralen (den digitala eller fysiska) upplevs av invånarna som navet i hälso- och sjukvården och när patientens tillstånd kräver annan specialistkompetens finns den specialiserade vården lätt tillgänglig för vårdcentralen. Provtagning, monitorering och regelbundna kontroller av patienter med kroniska hälsotillstånd sker nu alltmer inom ramen för den primära vårdens ansvar antingen i vårdens lokaler, eller när det är möjligt genom egenmonitorering i hemmet.

Mobila team med rätt kompetens gör hembesök när detta bedöms lämpligast. Kommunerna upplever att den regionala vården agerar tillitsfullt i kontakterna och att patientens upplevelse är i fokus genom hela förloppet. När det behövs finns den regionala vården tillgänglig digitalt eller fysiskt för att stötta den kommunala vården.

Barn och ungas specifika behov tas omhand tidigt och sammanhållet med moderna metoder.

Omställningens delområden

För omställningens samlade genomförande behövs insatser inom olika delområden. Nedan anges prioriteringarna inom respektive delområde för perioden. Dessa ska kompletteras med regionövergripande planer för genomförandet.

Nära vård

- Hälsöfrämjande och förebyggande
  - Ohälsa ska i första hand förebyggas, både genom breda insatser riktade till befolkningen för att behålla hälsa och genom att vården verkar proaktivt för den enskilde med ohälsa.
  - Insatser utformas utifrån skillnader i livsvillkor och hälsa hos olika befolkningsgrupper och sker i samverkan med andra aktörer i samhället.

- Tillgänglighet
  - Vårdcentralerna är den självklara ingången för patienten till hälso- och sjukvården och samverkanspart för specialiserad vård, elevhälsa, socialtjänst, kommunal hälso- och sjukvård, tandvård samt övrig hälso- och sjukvård.
  - Den specialiserade vården möter patienten på distans eller fysiskt utifrån behov och patientens förmåga. Stöd kan dessutom ges direkt i samband med patientmöte i primärvården och insatser ordinerade i

- den specialiserade vården utförs av vårdcentral om inte sjukhusens särskilda resurser behövs.
- Närsjukhusen utvecklas, utifrån lokala förutsättningar, för att den specialiserade vården som inte kan utföras på distans kan ske närmare patienten och utgöra det primära specialistvårdsstödet till närliggande vårdcentraler.
- För de som behöver vårdens direkta närvaro i hemmet finns mobila resurser och dessa kan utgå från alla berörda aktörer.
- Delaktighet
  - Potentialen i den enskildes kraft och förmåga att hantera sin egen hälsa, en av vårdens viktigaste resurser, ska komma till full användning genom personligt anpassat stöd och personcentrerat arbetssätt.
- Kontinuitet
  - Patienter med långvariga behov har fasta vårdkontakter och den fasta vårdkontakten på vårdcentralen samordnar vård och insatser.
- Samverkan
  - Hälsa- och sjukvårdsavtal med överenskommelser samt Färdplan länsgemensam strategi för god och nära vård utgör basen för samverkan runt de gemensamma patienterna så att de upplever trygghet och att samhällets resurser används effektivt.

Prioritering

- Västra Götalandsregionen deltar i, och verkar för expanderings- och nationellt prioriteringsarbete.
- Införande av nya kostnadsdrivande metoder, läkemedel, medicinteknik, arbetssätt och vårdförlopp prioriteras utifrån den etiska plattformen regiongemensamt.
- Successivt tillämpas en modell för horisontella jämförelser av befintliga metoder och arbetssätt inom bredare medicinska områden för utmönstring av icke värdeskapande metoder och arbetssätt
- Ny kunskap som bör medföra omprioritering omsätts i riktlinjer och praxis.
- För innovativa och forskningsnära metoder utvecklas en särskild prioriteringsmodell så att Västra Götalandsregionen kan ligga i utvecklingens framkant.

Digitalisering

- Framtidens vårdinformationsmiljö utgör grundstommen i Västra Götalandsregionens vårdinformationshantering. Detta

- etablerar arbetssätt och stöd så att patienten och invånaren möts på samma sätt oavsett vårdgivare.
- Digital vård utformas utifrån bästa möjliga patientupplevelse där patientens egenförmåga ges fullt utrymme. 1177 är den regiongemensamma digitala ingången till vården.
  - Digital arbetsmiljö och samverkan utvecklas vilket förenklar och ger utökade möjligheter för
    - spridning av information och kunskap samt lärande
    - mobilitet och robotisering
    - kompetensbaserad vårdproduktion och arbetsplanering.
  - Hälsodata, dataanalys och artificiell intelligens används för att förbättra beslutsstöd och när det är möjligt automatiseras beslut om vård. Egenmonitorering och förbättrade beslutsstöd gör det också möjligt för vården att agera kontinuerligt, proaktivt och preventivt samt för patienten att i större utsträckning hantera sin vård själv.
  - Utvecklingen av digitala tjänster prioriteras för de områden där digitalisering kan göra mest nytta, samtidigt som utrymme behöver finnas för innovativa initiativ. Ordnad process för urval, utveckling, utvärdering och införande används.

Kvalitetsdriven verksamhetsutveckling och kompetensförsörjning

- Fortsatt stärka och utveckla vårdens processer med stöd av nationella systemet för kunskapsstyrning.
- Evidensbaserade, lättanvända och tillgängliga beslutsstöd tas fram och tillgängliggörs även i nya digitala vårdinformationsmiljöer för både patienter och medarbetare.
- Metoder för utveckling av personcentrerat arbetssätt som en grund för effektiva sammanhållna vårdprocesser förfinas, särskilt för patienter med komplexa behov.
- Tillgängliggörande av utdata och analys förbättras för att stärka lokalt förbättringsarbete.
- Lokalt förbättringsarbete stöds även med kompetensutveckling inom kvalitetsdriven verksamhetsutveckling och implementeringskunskap.
- Medarbetares kompetens ska användas effektivt, arbetsuppgifter som kan utföras av annan kompetens omfördelas och interprofessionella arbetssätt utvecklas.

- Nya kompetenser behöver införas så att potentialen i nya verktyg och metoder nyttjas fullt ut och allas kompetens kan användas på bästa sätt.
- Medarbetare kompetensutvecklas för nya digitala arbetsmetoder och arbetssätt så att digitaliseringens möjligheter nyttjas fullt ut.
- Kontinuerlig kompetensutveckling hos vårdens medarbetare är en förutsättning för bästa vård och ska säkras.
- Tillsammans med lärosäten, utbildningsanordnare och huvudmän i hela vårdkedjan säkras tillräckligt antal utbildningsplatser för alla steg i vårdens utbildningar.

Barnuppdraget

Barnuppdraget tillförsäkrar barnkompetens, barns delaktighet och barnrättsperspektivet i omställningens alla områden. En regional utvecklingsplan för barns och ungas hälso- och sjukvård ska tas fram med utgångspunkt i barns, ungas och närståendes behov. Planen ska stödja utvecklingen inom omställningen och följa upp kvalitetsindikatorer, genomförande och effekt för målgruppen.